

Zwarte vuurmier *Solenopsis richteri*

Laatste update: 05-04-2024

De werksters van de zwarte vuurmier zijn (erg) donker roodbruin. De werksters kennen, net als andere vuurmieren, een grote variatie in grootte. Ze kunnen 1,5 tot 5,0 mm lang zijn. Kolonies kunnen zowel één als meerdere koninginnen hebben (respectievelijk monogynie en polygynie). Kolonies zijn na ongeveer twee jaar volgroeid en bevatten tot honderdduizenden mieren (bij polygyne kolonies).

Het geslacht *Solenopsis* omvat ruim 210 soorten, waarvan er (ongeveer) 20 behoren tot de 'echte vuurmieren', waaronder *S. richteri*. Deze soorten zijn lastig van elkaar te onderscheiden omdat ze sterk op elkaar lijken en er hybriden voorkomen.

Foto: April Nobile ([AntWeb.org](https://antweb.org) CC BY-SA 3.0)

1. Aanwezigheid en effect in Europa

Stand van zaken in 2024

Zwarte vuurmier heeft zich nog niet gevestigd in de EU. Deze mier wordt zelden aangetroffen bij importinspecties; in de EU-lidstaten geen enkele keer. Alleen een (kolonie met) koningin vormt een risico voor vestiging. De zwarte vuurmier kan zich waarschijnlijk bij het huidige klimaat vestigen in een aantal EU-lidstaten, maar niet in Nederland, ook niet bij de verwachte klimaatverandering. Deze mier kan zich in Nederland waarschijnlijk alleen vestigen in permanent verwarmde gebouwen.

Effect op biodiversiteit en ecosysteem

De verwachting is dat deze mier dezelfde impact heeft als de nauw verwante rode vuurmier (*S. invicta*) en tropische vuurmier (*S. geminata*), maar er is weinig gepubliceerde informatie over de effecten. De zwarte vuurmier kan mogelijk de interacties tussen planten en insecten beïnvloeden door een vermindering van de aantallen lokaal voorkomende mieren en het aantal soorten mieren. Dit geldt ook voor andere bodemactieve insecten. Deze mier heeft via predatie, competitie en verdediging (steken) waarschijnlijk ook negatieve effecten op andere diergroepen, vergelijkbaar met het effect van de rode vuurmier en de tropische vuurmier.

Gezien de gelijkenis met de rode vuurmier en de tropische vuurmier wordt verwacht dat de zwarte vuurmier een nadelige invloed kan hebben op de biodiversiteit in mediterrane landen. Maar omdat er zo weinig bekend is over deze mier, is dit onzeker.

Effect op ecosystemendiensten

Net als andere vuurmieren verzorgen werksters bladluizen die honingdauw produceren waardoor de populatie van deze plaaginsecten kan toenemen en de effectiviteit van biologische bestrijding van bladluizen in gewassen kan verminderen.

Overige effecten

Zwarte vuurmier is agressief richting mensen en de steken zijn pijnlijk en kunnen bij gevoelige mensen leiden tot een anafylactische shock. De aanwezigheid van kolonies in stedelijke gebieden kan een negatieve invloed hebben op activiteiten buitenshuis. Ook zijn nadelige gevolgen in de landbouw (zoals steken van huisdieren) en tuinbouw (zoals steken van plukkers en verstoring van apparatuur) te verwachten. De verwachting is dat deze mier binnenshuis zorgt voor overlast doordat ze knagen aan textiel, plastic, elektrische bedrading en rubber.

Deze effecten waren aanleiding voor plaatsing van de zwarte vuurmier op de [Unielijst](#) van [EU-verordening 1143/2014](#).

2. Aanwezigheid en effect in Nederland

Stand van zaken in 2024

Zwarte vuurmier is tot nu toe niet waargenomen in Nederland. Deze soort kan zich zeer waarschijnlijk alleen vestigen in permanent verwarmde gebouwen in Nederland.

Effecten

In gebouwen kan de zwarte vuurmier overlast geven. De steken zijn pijnlijk en kunnen bij gevoelige mensen leiden tot een anafylactische shock. Ook kunnen ze schade veroorzaken aan textiel, plastic, elektrische bedrading, elektrische apparatuur en rubber. Vestiging van vuurmieren kan mogelijk ook indirecte economische gevolgen hebben, omdat andere landen daardoor bepaalde goederen weigeren of de productie en het transport ervan alleen onder strengere voorwaarden toelaten.

3. Wet- en regelgeving

Zwarte vuurmier staat sinds augustus 2022 op de Unielijst van invasieve exoten ([EU-verordening 1143/2014](#)). Een soort die op de Unielijst staat mag onder andere niet meer worden verhandeld en gehouden in EU-lidstaten. Verder geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen, te verwijderen, of als dat niet lukt, zodanig te beheersen dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

4. Wat te doen?

Zwarte vuurmier wordt in Nederland waarschijnlijk niet of zelden gehouden als huisdier. Eigenaren die deze soort al in bezit hadden voordat de Unielijst van kracht werd, mogen de kolonie blijven houden totdat die ten onder gaat. Voorwaarden zijn wel dat de dieren niet kunnen ontsnappen en dat men zorgt dat ze zich niet kunnen voortplanten. Bij polygyne vuurmieren kan er in theorie bevruchting plaatsvinden in het nest en deze kolonies dienen dan ook direct vernietigd te worden.

Vestigingen van de zwarte vuurmier kunnen met succes worden bestreden. Een kolonie in een product (bijvoorbeeld een potplant) kan bestreden worden door fysieke verwijdering, hittebehandeling, bevriezing of toepassing van een chemisch bestrijdingsmiddel. Meer informatie over deze en andere mogelijke managementmaatregelen staan in dit [rapport](#).

Waarnemingen van de zwarte vuurmier kunnen worden doorgegeven aan [EIS Kenniscentrum Insecten](#).

5. Meer informatie

Oorsprongsgebied

Het oorsprongsgebied van de zwarte vuurmier is Zuid-Amerika (het zuidoosten van Brazilië, Uruguay en Argentinië).

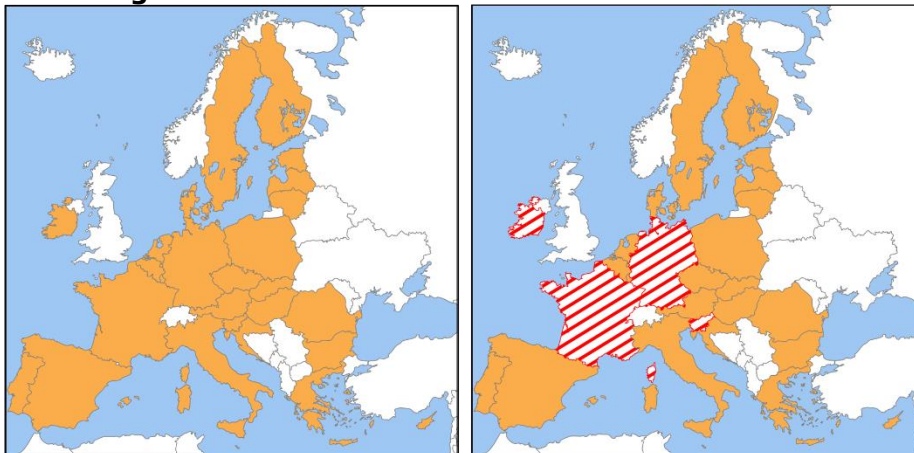
Habitat

Zwarte vuurmier geeft de voorkeur aan open en verstoorde habitats, die overal in Europa worden aangetroffen.

Introductieroute Europa

De belangrijkste introductieroute waarmee de zwarte vuurmier Europa binnen kan komen, is het meeliften van een nest met planten (inclusief grond), transportmiddelen of goederen die worden vervoerd. Solitaire koninginnen kunnen ook meeliften, maar alleen vliegtuigen zijn snel genoeg om overleving mogelijk te maken. De zwarte vuurmier kan zich meerdere kilometers per jaar verspreiden, maar verspreiding over grotere afstanden zal vooral plaatsvinden door menselijk handelen.

Aanwezigheid in de EU

Links: vestiging in de EU in 2021. Bron: [CABI, 2021](#). Rechts mogelijke vestiging in de EU bij het huidige klimaat (rood gearceerde landen). Bron: [Europese risicobeoordeling](#). In oranje zijn de overige EU-lidstaten aangegeven.

Introductieroute Nederland

Ook voor Nederland is de belangrijkste mogelijke introductieroute het meeliften van een nest met potplanten of andere goederen. Er zijn geen aanwijzingen dat de zwarte vuurmier wordt aangeboden als huisdier.

Aanwezigheid in Nederland

De soort is tot nu toe niet waargenomen in Nederland, ook niet bij importinspecties.

Kans op introductie, vestiging en verspreiding

De kans op introductie is hoog. De zwarte vuurmier kan meeliften met potplanten en diverse andere goederen. De soort kan zich in Nederland niet buitenshuis vestigen, maar uitsluitend in verwarmde gebouwen. De mier kan zich door natuurlijke verspreiding enkele kilometers per jaar

verspreiden. Verspreiding over grotere afstanden zal vooral plaatsvinden door menselijk handelen, zoals door vervoer van grond en goederen waarin de mieren aanwezig zijn.

6. Risicobeoordeling

[Europese risicobeoordeling](#)

[Nederlandse risicobeoordeling 2010](#)

[Nederlandse risicobeoordeling 2021](#)

7. Bronnen

- Blight O, 2018. [Information on measures and related costs in relation to the species included on the Union list *Solenopsis richteri*](#). Technical note prepared by IUCN for the European Commission.
- CABI, 2021. [Solenopsis richteri](#). In: Invasive Species Compendium. Wallingford, UK: CAB International. Bezocht op 05-04-2024.
- Nederlands Soortenregister. [Zwarte vuurmier](#). Bezocht op 05-04-2024.
- Noordijk J, 2010. [A risk analysis for fire ants in the Netherlands](#). Stichting European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- Noordijk J, G Vierbergen & P Boer, 2012. [Brandmieren *Solenopsis* in Nederland \(Formicidae\)](#). Nederlandse Faunistische Mededelingen 37: 5-14
- Noordijk J, 2023. [Vier vuurmiersoorten op de Unielijst invasieve exoten](#). Kijk op Exoten 42: 4-5.
- Thunnissen NW, FPL Collas, E Jongejans, J Noordijk, AJ van Loon & RSEW Leuven, 2021. [Risicoscan van exotische mierensoorten in Nederland](#). Radboud Universiteit, Nijmegen, Nederlands Expertise Centrum Exoten, Nijmegen & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Tschinkel WR, 2006. The fire ants. Belknap/Harvard University Press, Cambridge.